Universiteit
Leiden
The Netherlands

Woord en wetsteen: beschouwingen over schrijven op het snijvlak van kunst en wetenschap

Rasker, M.N.A.

Citation

Rasker, M. N. A. (2022, October 18). *Woord en wetsteen: beschouwingen over schrijven op het snijvlak van kunst en wetenschap*. Retrieved from https://hdl.handle.net/1887/3484291

Version:	Publisher's Version
License:	Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden
Downloaded from:	https://hdl.handle.net/1887/3484291

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

19.

every degree of the compass

Als de mens niet constant zijn positie bepaalt, kan hij zich niet voortbewegen.[59]
Alexander von Humboldt is met zijn vriend Bonpland te paard onderweg van Parijs naar Madrid, de verbindingsweg tussen beide steden strekt zich in een rechte lijn voor hen uit, niettemin stopt Humboldt bij ieder natuurlijk obstakel om *positie te bepalen.* Bonpland verklaart hem volslagen getikt—die weg ligt daar toch?—, voor Humboldt impliceert positie bepalen méér dan het doen van metingen in en ten behoeve van het hier & nu. Hij heeft heel veel van *dit* begrijpen nodig (heuvels in Extremadura) om straks *dat* te kunnen duiden (vulkaan in Ecuador), al weet hij nu nog niet dat hij daar ooit zal staan.
"Positie" is in Humboldts opvatting geen statisch gegeven (de coördinaten van een zeker punt) maar de bepaling van verschijnselen in plaats en tijd, in het licht van wat nog komen gaat (en van wat achter hem ligt? wie zal het zeggen, ik ben nog maar net in het boek begonnen). En omdat je nooit met zekerheid kunt weten wat je te wachten staat, kun je beter nauwgezet en toegewijd om je heen blijven kijken dan louter en *linea recta* de weg af te galopperen naar die stip aan de einder.[60]

And now to begin as if to begin, composition is not there, it is going to be there and we are here. [61]

In mijn opschrijfboekje noteer ik:[62]

59 | Daniel Kehlmann, *Het meten van de wereld,* 2006: p. 37. De roman schetst een portret van twee grootheden van de Verlichting: Alexander von Humboldt en wiskundegenie Carl Friedrich Gauss. Alexander Freiherr von Humboldt (1769-1959) was een vooraanstaand Pruisisch ontdekkingsreiziger, schrijver, geograaf, natuurvorser, en meer. Zijn werk is voor de ontwikkeling van diverse wetenschapsgebieden van betekenis geweest. Onder meer is de Humboldt-pinguin naar hem vernoemd.

60 | Id., pp. 37-38. 'Het ging niet om de weg, antwoordde Humboldt. Het ging om het principe.'

61 | Stein (1926).

62 | Transcriptie. →

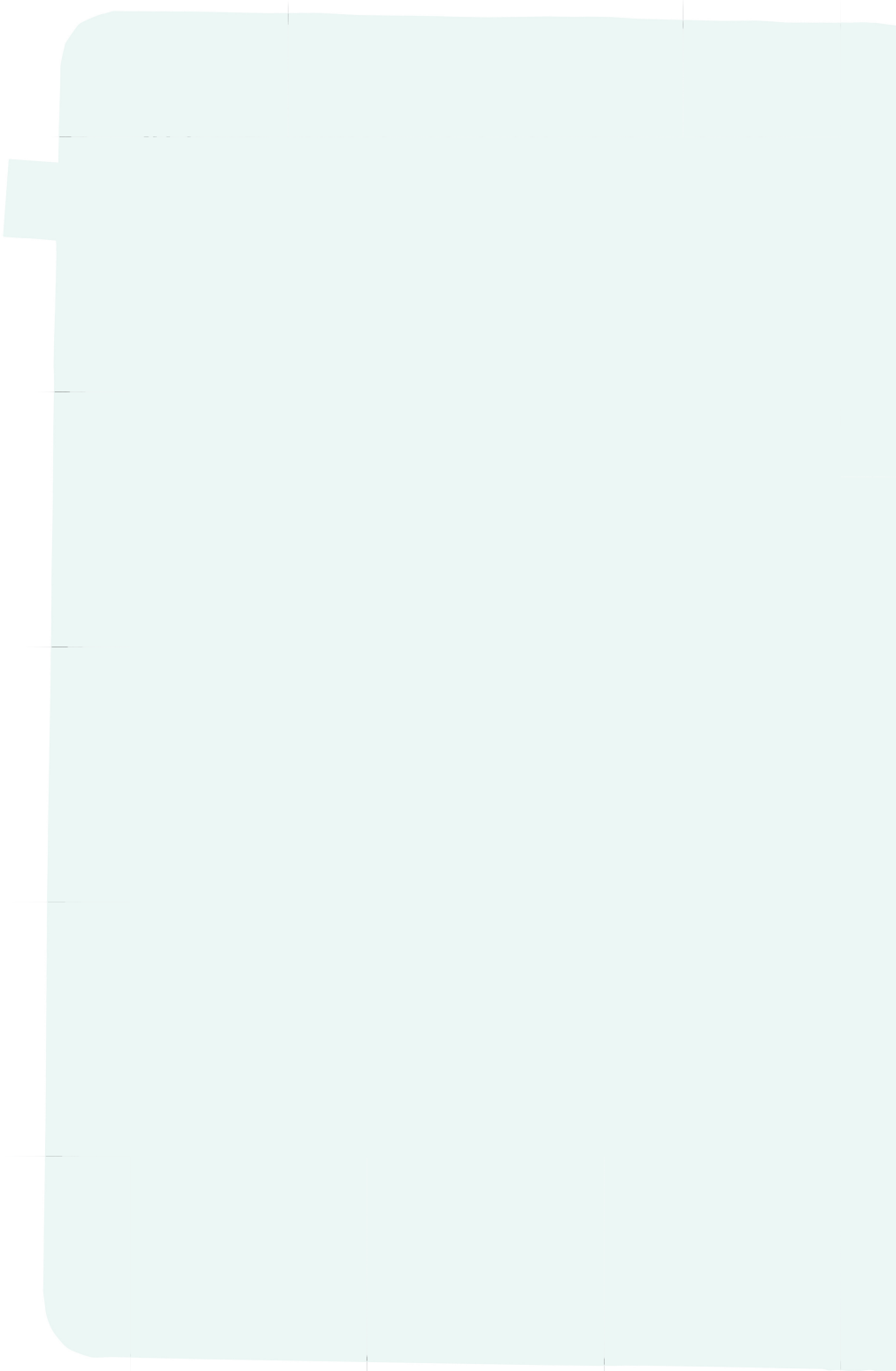

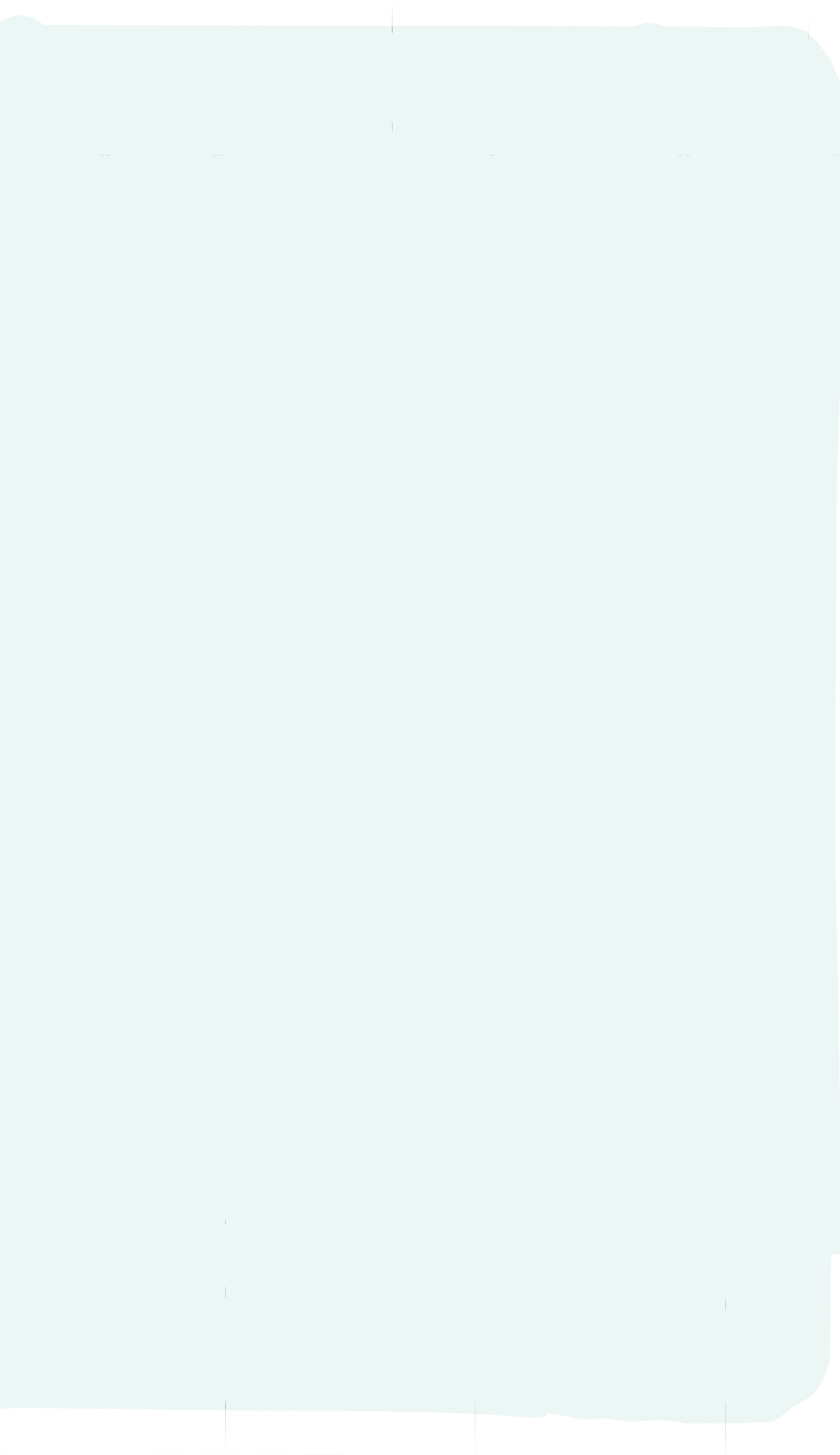

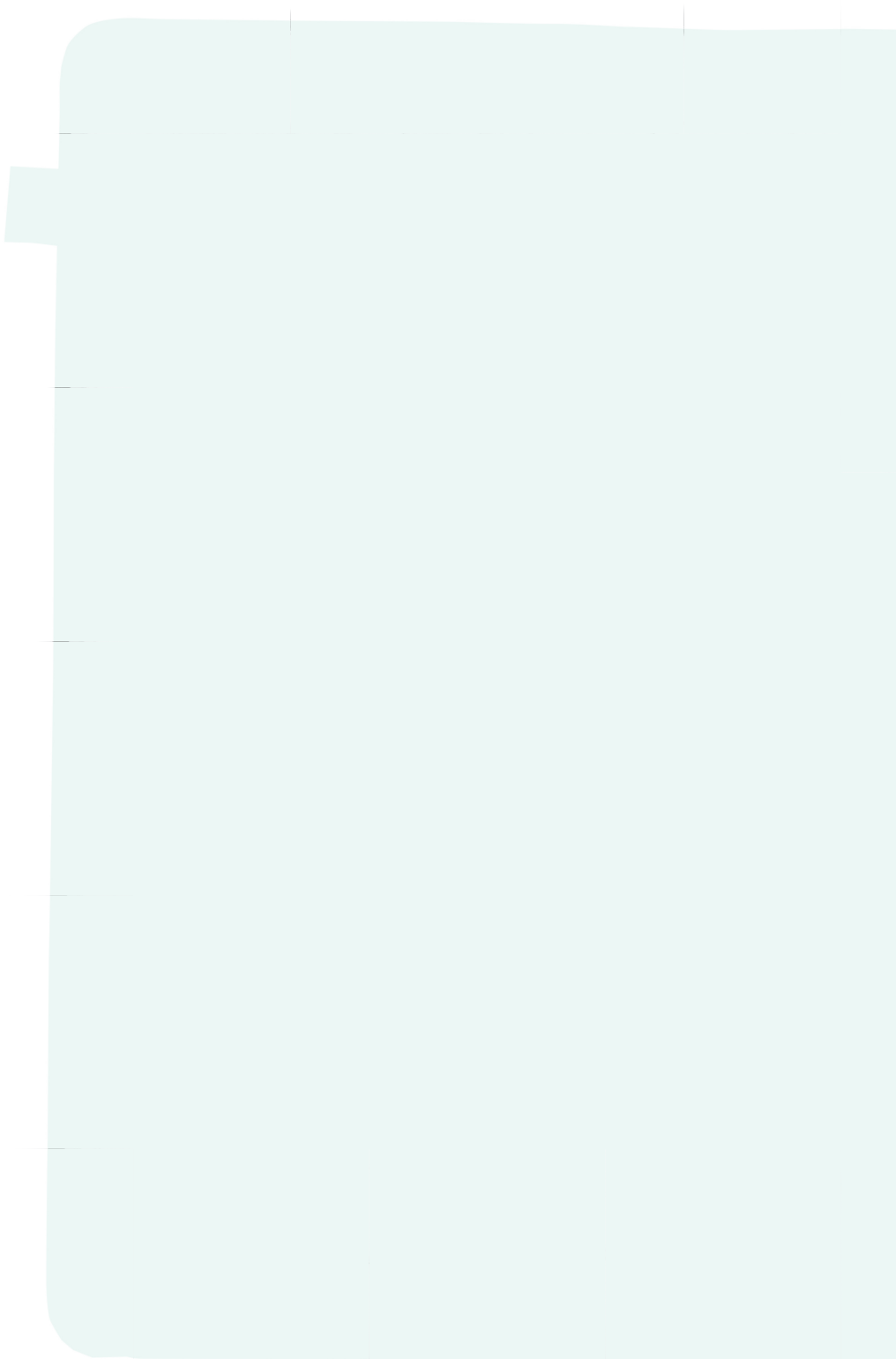

Hoe relevant is zo'n overpeinzing? [63]

Ik denk dat een bewust nadenken over het begin—noem het uitgangspunt of positiebepaling, noem het intentie of stip aan de einder—

> Ik had gewild dat het boek dat ik nu ga schrijven had bestaan voordat ik aan mijn onderzoek begon; voordat ik aan het schrijven van dit boek begon. Het had de weg vrijgemaakt om te doen wat ik graag doe: fabuleren.

—méér nog dan het feitelijke aanvangen de mogelijkheid openhoudt, of ontsluit, dat er niet zoiets bestaat.
Dat je ieder moment kunt besluiten een tekst of werk begonnen te verklaren, of evengoed nooit echt begonnen maar in voortdurende aanwas, in voortdurende dialoog met zichzelf en al het andere.
De ordeningsprincipes blijken dan volgend te zijn aan het nauwgezet en toegewijd zoeken naar die dialoog, waarin de onderscheiden elementen worden erkend als in potentie betekenisvol in het geheel: de Javaan, het geometrisch motief, het schaap, het gedicht. Een virus.

> Na een halfjaar in Nieuw-Andalusië had Humboldt alles onderzocht wat niet bang was om voor hem weg te lopen of niet voldoende voeten had. Hij had de kleur van de hemel, de temperatuur van de bliksems en het gewicht van de nachtelijke rijp gemeten, hij had vogelstront geproefd, de aardschokken onderzocht en was in de grotten der doden afgedaald. [64]

63 | Toelichting opschrijfboekje. →

64 | Kehlmann, 2006: p. 63.

Verbinden is dus: erkennen dat “ik” degene ben die hier de draden spint tussen de fenomenen—een radicale subjectiviteit van het onderzoek en het denken.
Maar ook de nederigheid te aanvaarden dat zonder *Al het andere* het “ik” sprakeloos is: het is niet mijn verhaal dat verteld wil worden. Het is het verhaal dat gaandeweg om woorden vraagt.

‘Dus ga ik het nu schrijven’, schreef ik—

‘Zelf-overschatting en zelfverachting. Het pad tussen die twee is smal. Het ravijn aan beide kanten van het pad is diep. Zoek dat pad. En ga nu. Het ga u goed’.

Teruggevonden verloren snipper: Geert van Istendael geciteerd door Peter Vandermeersch, NRC 28-01-2011